

Spis treści

Słowo wstępne	5
-------------------------	---

Rozdział I Myśl Marcina Lutra

Jana Pawła II zaproszenie do badań nad Lutrem	9
1. Istotne treści <i>Listu</i>	9
2. <i>Novum</i> Jana Pawła II	11
2.1. Ekskurs I: Tekst <i>Marcin Luter – świadek Jezusa Chrystusa</i>	14
2.2. Ekskurs II: Przyszłość myśli Marcina Lutra	15
Główne teologiczne treści kształtujące duchowość Marcina Lutra	19
1. Pojęcie „duchowość”	20
2. Duchowość ewangelijnej pokuty	22
3. Duchowość usprawiedliwienia w Chrystusie	24
4. Duchowość uswięcenia we wierze	27
5. Duchowość otwarta na „pociechę płynącą z Ewangelii”	29
6. Znaczenie i aktualność teologicznych założeń duchowości M. Lutra	30
Marcin Luter w perspektywie katolickiej	33
1. Kim był Marcin Luter?	33
2. Katolicki obraz Lutra w dobie reformacji	36
3. Próby nowego spojrzenia	38
4. Przełom w katolickim obrazie Lutra	39
5. W kierunku katolickiej „rehabilitacji” Lutra	40
6. Jana Pawła II zaproszenie do badań nad Lutrem	43
7. „Katolickość” Marcina Lutra	45
7.1. Kryteria katolickości	45
7.2. Pola teologicznego pojednania	46

Rozdział II

Myśl Jana Kalwina

Die verborgene Wirksamkeit des Heiligen Geistes	51
1. Die Person des Heiligen Geistes in der Trinität	52
2. Die Person des Heiligen Geistes in der Heilsökonomie	55
3. Schlußfolgerung	57
<i>Spiritualis imago Dei</i> w myśli Jana Kalwina	59
1. Istota człowieczeństwa	59
2. Relacja duszy do ciała	61
3. Ciało a obraz Boga	62
4. Zniszczenie duchowego obrazu Boga	63
<i>Interior Magister</i> w myśli Jana Kalwina	67
1. Duch działający w sercach ludzi wierzących	68
2. Duch prowadzący do pełni prawdy	70
Duch Święty prowadzi do Chrystusa – perspektywa kalwińska	73
1. Duch wiary	74
2. Duch usprawiedliwienia i uświęcenia	75
3. Tryumf Ducha	79
Jana Kalwina myśli o wierze	81
1. Wiara jako ufność i poznanie	82
2. Pośrednictwo Ducha Świętego i słowa Bożego	84
3. Zjednoczenie z Chrystusem	86
Sakrament chrztu według Jana Kalwina	89
1. Sakrament inkorporacji w Chrystusa i Kościół	89
2. Sakrament przymierza	93
3. Sakrament wiary i zbawienia	94
Spowiedź w ujęciu Kalwina	97
1. Sposoby wyznawania grzechów	98
1.1. Spowiedź przed Bogiem	99
1.2. Spowiedź przed ludźmi	99
1.3. Spowiedź prywatna	100
2. Spowiedź przed prezbiterem	102
3. Kalwin a katolicka nauka o spowiedzi	103

Usprawiedliwienie i uświęcenie według Jana Kalwina	107
1. Udział w sprawiedliwości Chrystusa	107
2. Łaska uświęcenia	113
Predestynacja – kontrowersyjna idea Kalwina	119
1. Dojrzewanie nauki o predestynacji	120
2. Boży wybór jest niepojęty – i zawsze dobry	122
3. Wybranie w Chrystusie	124
4. Próba oceny	126
<i>Unio cum Christo</i> w eschatologii Kalwina	129
1. W Chrystusie nadzieja zmartwychwstania	130
2. Synostwo Boże podstawą wiecznego wybrania	131
3. <i>Unio cum Christo</i> źródłem nieśmiertelności duszy	132
4. <i>Unio cum Christo</i> podstawą wskrzeszenia ciała	134
Perspektywiczny wymiar teologii Jana Kalwina	137
1. Kalwin jako teolog	137
2. Teologiczna myśl Kalwina inspiracją nowych rozwiązań	138
2.1. Związek usprawiedliwienia i uświęcenia	139
2.2. Decentralizacja i demokratyzacja struktur kościelnych	139
2.3. Pneumatologiczne rozumienie nauki	140

Rozdział III

Myśl Ulricha Zwingliego

Ulrich Zwingli jako humanista i teolog	145
1. Wpływ Erazma z Rotterdamu	145
2. Opowiedzenie się za reformacją	147
3. Treściowe i formalne elementy myśli Erazma w teologii Zwingliego	149
Ulricha Zwingliego nauka o sakramentach	153
1. Początki reformacyjnego myślenia o sakramentach	153
2. Odrzucenie nauki o przyczynowym działaniu sakramentu	154
3. Sakrament a wiara	156
4. Znaczenie przyjmowania sakramentów	157
5. Funkcja znaku	158
6. Próba oceny: Zwingli a św. Augustyn	160
Ulricha Zwingliego nauka o chrzcie	163
1. Problem chrztu dzieci	163

2. Chrzest a wiara	165
3. Konflikt z anabaptystami	166
4. Znaczenie słowa „chrzest”	167
5. Chrzest Jana a chrzest chrześcijański	168
6. Potrzeba chrztu	169
7. Chrzest i przymierze	171
8. Chrzest jako znak potwierdzający przynależność do widzialnego Kościoła	171
Ulricha Zwingliego nauka o Wieczerzy Pańskiej	173
1. Początki reformacyjnego myślenia o sakramentach w ogólności	173
1.1. Sakrament a wiara	174
1.2. Funkcja sakramentalnego znaku	176
2. Kształtowanie się reformacyjnej nauki o Wieczerzy Pańskiej	179
2.1. Tylko wspomnienie śmierci Chrystusa	179
2.2. Spożywać znaczy wierzyć	181
2.3. Konfrontacje z Lutrem	183
2.4. Spotkanie w Marburgu	185
3. Próba nowego spojrzenia	186

Rozdział IV

Wokół myśli reformacyjnej

Kościół jako problem chrystologii Lutra, Kalwina i Soboru Trydenckiego	191
1. <i>Solus Christus</i> a eklezjologia Marcina Lutra	192
2. <i>Solus Christus</i> a eklezjologia Jana Kalwina	194
3. Nauka Soboru Trydenckiego	198
4. Próba oceny stanowisk	199
Problem wyznaniowej tożsamości na przykładzie katolicko-ewangelickich relacji	203
1. Tożsamość wyznaniowa a dialogi doktrynalne	204
2. Istotne różnice katolickiej i ewangelickiej tożsamości	205
3. Na drodze ku pojednanej różnorodności	208
Duchowość ewangelicka i katolicka	213
1. Z historii pojęcia „duchowość”	213
2. Duchowość protestancka	215
2.1. Protestantkie spojrzenie na historię rozumienia pojęcia „pobożność”	215
2.2. Specyfika ewangelickiej pobożności	217

2.3. Czynniki kształtujące ewangelicką pobożność	219
2.4. Wpływ duchowości innych Kościołów na protestantyzm	222
3. Zasadnicze akcenty rzymskokatolickiej duchowości	223
3.1. Duchowość sakramentalna	223
3.2. Kościelność duchowości	225
3.3. Maryjność duchowości	225
Reformacyjne wątpliwości w nauce o Eucharystii	227
1. Nauka Marcina Lutra	228
2. Nauka Jana Kalwina	231
3. Nauka Ulricha Zwingliego	235
4. Próba oceny i wnioski	237
Wiara i małżeństwo w perspektywie współczesnej teologicznej myśli ewangelickiej	245
1. Myśl Marcina Lutra jako historyczne źródło współczesnej ewangelickiej nauki o małżeństwie	246
1.1. Małżeństwo jako stan ustanowiony przez Boga	247
1.2. Małżeństwo jako „rzecz świecka”	248
1.3. Niesakramentalny charakter małżeństwa	250
1.4. Problem rozvodu w małżeństwie	251
2. Małżeństwo w <i>Ewangelickim katechizmie dla dorosłych</i>	252
2.1. Małżeństwo cywilne a ślub kościelny	252
2.2. Istota małżeństwa	253
3. Małżeństwo w dialogu ewangelicko-katolickim	254
3.1. Małżeństwo jako sakrament	256
3.2. Nerozerwalność małżeństwa	256
Judaizm w perspektywie teologii ewangelickiej	259
1. Potrzeba dialogu	259
2. Wspólne dziedzictwo	260
3. Świadomość różnic	263
Reformatorskie postulaty Jana Husa	267
1. Tło historyczne	268
1.1. Dane biograficzne	268
1.2. Jan Hus a schizma w Kościele	269
1.3. Jan Hus a sytuacja w Czechach	270
1.4. Jan Hus na Soborze w Konstancji	271
2. Główne kontrowersyjne punkty nauczania Jana Husa	272
2.1. Autorytet Pisma Świętego	273
2.2. Nauka o Kościele i predestynacji	274
2.3. Nauczanie o papieżstwie	277

3. Miejsce Jana Husa w reformacji i protestantyzmie	279
Kontrowersje wokół pojęcia Boga – w związku z „Honest to God”	
J.A.T. Robinsona	283
1. Symboliczny charakter pojęcia Boga	284
2. Inkarnacyjny model Boga	288
3. Rola relacji interpersonalnych w ujęciu Boga	291
4. Próba oceny poglądów Robinsona	294
„Człowiek dla wszystkich”. Z badań nad chrystologią J.A.T. Robinsona	301
1. Jezus Chrystus jest ostatecznym objawieniem Boga	301
2. Jezus Chrystus „Człowiekiem dla wszystkich”	304
Protestantyzm w kulturze Śląska	309
1. Historyczne początki i uwarunkowania rozwoju protestantyzmu na Śląsku	309
2. Ewangelicka architektura i sztuka kościelna	311
3. Ewangelicka kultura słowa	317
4. Ewangelicka kultura muzyczna	319
Wykaz pierwotnej publikacji artykułów	323